

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2025, 8(6): 446-462.

DOI: [10.26677/TR1010.2025.1547](https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1547)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

KAVRAMSAL MAKALE

Yaşlı Dostu Kent Perspektifinden TR33 Bölgesi Belediyelerinin Uygulamaları

Arş. Gör. Dr. Duygu AK ÇETİN, Uşak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uşak, e-posta: duygu.ak@usak.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6736-5643>

Öz

Dünya literatürüne “yaşlı dostu kent” kavramının girişi, Birleşmiş Milletler ve bağlı kuruluşu Dünya Sağlık Örgütü’nün girişimi ile başlamıştır. Kavram, yaşlı bireylerin yaşadıkları çevrelerin yaşam kalitelerine doğrudan etki ettiği kabulü ile onların yerinde yaşlanmalarını ve toplumsal katılımlarını destekleyecek şekilde fiziksel ve sosyal çevrelerin oluşturulmasına odaklanmaktadır. Gittikçe yaşlanan bir nüfusa sahip olan Türkiye için de yaşlı dostu kentler oluşturma giderek yaygınlaşan bir ihtiyaç haline gelirken henüz yeni bir kavram olan yaşlı dostu kentler ile ilgili yerli literatürde sınırlı çalışma olduğu görülmüştür. Yaşlı dostu kent kavramına odaklanan bu çalışmanın amacı, Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan TR33 Bölgesi’ndeki belediyelerin yaşlılara ilişkin faaliyetlerini incelemektir. Amaç kapsamında belirtilen belediyelerin yaşlılara ilişkin faaliyetleri 31 Mart 2024 mahalli idareler seçiminde belediye başkanlığının değişmesinden önceki son dört yılda (2020-2023 yıllarını kapsayan dönemde) Stratejik Planları ve Faaliyet Raporları incelenerek araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, TR33 Bölgesi’ndeki belediyelerin yaşlı dostu kent olma durumlarının özellikle bazı başlıklar (örneğin, barınma, sivil katılım ve istihdam, iletişim ve bilgi, dış mekanlar ve binalar) açısından çok yetersiz olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Aktif Yaşlanma, Yaşlı Dostu Kentler, TR33 Bölgesi.

Makale Gönderme Tarihi: 18.03.2025

Makale Kabul Tarihi: 05.06.2025

Önerilen Atıf:

Ak Çetin, D. (2025). Yaşlı Dostu Kent Perspektifinden TR33 Bölgesi Belediyelerinin Uygulamaları, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(6): 446-462.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2025, 8(6): 446-462. DOI:[10.26677/TR1010.2025.1547](https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1547)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

CONCEPTUAL PAPER

Applications of TR33 Region Municipalities from an Age-Friendly City Perspective

Dr. Duygu AK ÇETİN, Uşak University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Uşak, e-mail: duygu.ak@usak.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6736-5643>

Abstract

The introduction of the concept of “age-friendly city” to world literature began with the initiative of the United Nations and its affiliated organization, the World Health Organization. Concept focus on creating a physical and social environment that will support the aging in place and social participation of elderly individuals, with the acceptance that the environments they live in directly affect their quality of life. While creating age-friendly cities are becoming an increasingly widespread need for Turkey, which has an increasingly aging population, it has been observed that there are limited studies in the domestic literature on age-friendly cities, which are a new concept. The aim of this study, which focuses on the concept of age-friendly cities, is to examine the activities of the municipalities in the TR33 Region, which consists of the provinces of Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa and Uşak, regarding the elderly. Within the scope of the research, the activities of the municipalities regarding the elderly for the provinces specified were investigated by examining the strategic Plans and the Activity Reports in the last four years (the period covering the years 2020-2023) before the change of mayorship in the local elections of March 31, 2024. According to the findings, it can be said that the age-friendly status of the municipalities in the TR33 Region is very inadequate, especially in terms of some headings (e.g., housing, civic engagement and employment, communication and information, outdoor spaces and buildings).

Keywords: Old Age, Active Ageing, Age-Friendly Cities, TR33 Region.

Received: 18.03.2025

Accepted: 05.06.2025

Suggested Citation:

Ak Çetin, D. (2025). Applications of TR33 Region Municipalities from an Age-Friendly City Perspective, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(6): 446-462.

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin sağlık hizmetlerini de geliştirmesi ile ortalama yaşam süresi uzamakta ve bu da nüfusun yaşlanması sorununu beraberinde getirmektedir. Yaşlılığın gruplandırılmasına ilişkin 65 ile 74 arası genç yaşlılık, 75 ile 84 arası yaşlılık ve 85 üzeri ileri yaşlılık olmak üzere farklı gruplandırmalar olsa da (Caner vd., 2013: 7), genel itibariyle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün kabul ettiği kriter, 65 yaşın üstü (<https://www.who.int/>), Birleşmiş Milletler (BM)'in ise 60 yaşın üstü ([https:// unhcr.org/](https://unhcr.org/)) şeklindedir. Tüm dünyada yaşlı nüfusun artmasının bir “sorun” olarak algılanmasının başlıca sebepleri ise; sağlık harcamalarında meydana gelecek artışlar ve işgücünde meydana gelecek kayıplar olmaktadır (Yıldızak, 2020: 14-15).

Yaşlı nüfus oranının artması bir “sorun” olarak algılanırken öte yandan artan bu nüfusun birtakım özel gereksinimlerinin de olacağı öngörüsüyle onların ihtiyaçlarına uygun ve yaşam kalitelerini devam ettirebilecek rahat, güvenli ve sağlıklı bir kentsel çevrenin sunulması gerekliliği uluslararası kuruluşların da gündemindedir. Bu doğrultuda çalışmalar yürüten başlıca kuruluş olarak Birleşmiş Milletler Dünya Yaşlanma Toplantıları'nın ilkinin Viyana'da 1982 yılında; ikincisini ise Madrid'te 2002'de düzenlemiş ve bu toplantılarda tüm dünyanın dikkati yaşlanma olgusuna çekmiştir (Karaca, 2022: 67). Bu toplantıların ardından yaşlı bireylere yönelik bazı ilkeler ortaya konulduğu Uluslararası Yaşlanma Eylem Planları kabul edilmiştir. BM'nin çalışmalarını takiben Dünya Sağlık Örgütü de 1995 yılında iyi ve sağlıklı yaşlanmayı hedefleyen ve bunun için yaşlı bireylerin yaşadığı ortamların önemini vurgulayan “Yaşlanma ve Sağlık” programını başlatmıştır (Yıldızak, 2020: 15-16). Artık hükümetler ve uluslararası kuruluşlar tarafından yaşlı dostu çevrelerin inşa edilmesi ve devamı, yaygınlaşan yaşlı nüfus oranının artması sorununu yapıcı bir bakışla ele almanın ana unsuru olarak görülmektedir (Lui vd., 2009: 116).

1990 ve 2000'li yıllarda gelişen yeni nesil kentleşme modellerinin, başka bir deyişle herkese dost kentleşme anlayışının boyutlarından birini “yaşlı dostu kentler” oluşturmaktadır. Bu kentleşme anlayışı, kentlerin fiziki ve sosyal çevrelerinin planlanmasında yaşlıların karşılaştıkları engeller ile mücadele edilmesini amaçlamakta, aktif ve sağlıklı yaşlanmayı merkeze almaktadır. Buradaki “aktif” sözcüğü hem fiziksel hem de sosyal, kültürel, ekonomik ve zihinsel aktifliği ifade etmektedir (Çifçili, 2012: 8). BM Yaşlılık ilkeleri arasında da yer alan “aktif yaşlanma” kavramı (Tamkoç ve Bilgin, 2020: 217), “insanlar yaşlandıkça yaşam kalitesini artırmak için sağlık, katılım ve güvenlik fırsatlarını optimize etme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Özgür ve Kılınç, 2022: 313). Aktif yaşlanmanın sağlanması için mekansal ve toplumsal çevre koşullarını iyileştirecek farklı uygulamalar gerektiği kabulü ile (Buffel vd., 2019) Dünya Sağlık Örgütü, bu fikirleri biraz daha ileri götürerek 2006'da Küresel Yaşlı Dostu Kentler Projesi'ni başlatmıştır (Özgür ve Kılınç, 2022: 313). Aktif yaşlanmanın gerçekleşmesi, bireyleri yaşam boyu etkileyen çok sayıda kişisel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktör tarafından belirlenir, öyle ki yaşlılıktaki fonksiyonel kapasiteler, tüm bu faktörlerin kümülatif etkilerinin bir sonucu olarak büyük ölçüde değişir. Aktif yaşlanmanın hiç bitmeyen bir süreç olarak tüm yaş gruplarının fonksiyonel kapasitelerinde farklılık gösterdiğini açıkça kabul etmek için Dünya Sağlık Örgütü kasıtlı olarak “yaş dostu şehir” kullanımını tercih etmiştir (Plouffe ve Kalache, 2010: 735). Yaşlı bireylerin yaşadıkları çevrelerin onların yaşam kalitesine doğrudan etki ettiği kabulü ile onların yerinde yaşlanmalarını ve toplumsal katılımlarını destekleyecek şekilde fiziksel ve sosyal çevrenin oluşturulması aynı zamanda toplumdaki diğer dezavantajlı gruplara da erişilebilir ve sağlıklı çevreler sunmuş olacaktır (Aydın, 2021: 24-26).

Yaşlı dostu kent kavramına odaklanan bu çalışmanın literatür taraması bölümünde yaşlı dostu kent kavramı, dünyadan ve Türkiye'den yaşlı dostu kent uygulamaları ele alınmaktadır.

Ardından Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan TR33 Bölgesi'ndeki yaşlı dostu kent uygulamaları incelenmektedir. Literatürde TR33 Bölgesinde yer alan illerin belediyelerini yaşlı dostu kent politikaları açısından değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada belediyelerin son yıllarda işlevsel bir şekilde kullandığı hızlı ve kolay erişilebilir şeffaf bilgiler paylaştığı web sitesi kaynak olarak tercih edilmiştir.

LİTERATÜR TARAMASI

Yaşlılık kavramı Dünya Sağlık Örgütü tarafından "biyolojik olarak aşamalı bir şekilde moleküler ve hücrel olarak deformasyon sonucunda fizyolojik olarak hareketlerin kısıtlanması, hastalık riskinin artması ve bireysel kapasitenin azalması" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma dâhil olan yaşlı nüfus ise günümüzde dünya üzerinde %9,1 iken 2050 yılına gelindiğinde %15,9 olacağı ve büyük bir çoğunluğunun kentsel alanlarda yaşayacağı öngörülmektedir. Yaşlı bireylerin kentsel alanlardaki yaşamlarını aktif olarak kolaylaştırmak, sağlıklı ve erişilebilir çevrelerin yaratılması ile mümkündür. Kentsel alanlarda erişilebilir çevrelerin tüm yaş grupları için oluşturulması amacıyla yaş dostu kent kavramını (Tamkoç ve Bilgin, 2020: 213-214) ve dolayısıyla yaş dostu kent uygulamalarını başlatan uluslararası kuruluş, Dünya Sağlık Örgütü olmuştur. Aktif yaşlanma ve hoşgörü, adalet, sosyal adalet ve iyi yönetim gibi temalar çerçevesinde şekillenen yaş dostu kent anlayışı, 1996 yılında Dünya Sağlık Örgütü önderliğinde uluslararası bir çaba ile yaşlı bireylerin kendilerini hayattan soyutlamadan fiziksel, sosyal, kültürel bakımdan aktif olabilmesini sağlayacak sağlıklı yaşlanmayı sağlamak ve bunu kolaylaştıracak çevrelerin inşa edilmesi için belediyelere yol göstermek amacıyla başlatılmıştır. Farklı ülkelerden otuzdan fazla kentin birlikte meydana getirdiği "Küresel Yaşlı Dostu Kentler Rehberi" ile bu unvana sahip olabilmek için yapılması gereken düzenlemeler belirlenmiştir (Yıldızak, 2020: 1-2). Bu rehber, kentte yaşlıları etkin hale getiren politikalar ve eylemler öngörmekte, kentlerde yaşlıları engelleyici öğeleri azaltabilmek ve olumlu özelliklerini geliştirebilmek için evrensel standartlar geliştirmeyi amaçlamaktadır (Durdubaş, 2015: 208). Bu rehberde yer verilen düzenlemelerin hayata geçirilmesi kent yönetimlerine ait bir sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Caner vd., 2013: 10). Dünya Sağlık Örgütü'nün "Yaş Dostu Kentler" kavramsallaştırmasına karşın kavram farklı ülkelerde farklı şekillerde kullanılabilir. Örneğin, Kanada'da "Yaş Dostu Topluluk", ABD'de "Yaşlanabilir Topluluklar/Topluluklar", İngiltere'de ise "Hayat Boyu Çevre" şeklinde kullanılmaktadır. Bazı kaynaklarda ise "Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar" şeklinde bir kullanım tercih edilmektedir (Avşar Arık, 2021: 52).

2010 yılında bireylerin yaşlılık dönemi boyunca hayatını kolaylaştıracak girişimleri teşvik etmek, konu ile ilgili bilgi ve tecrübe paylaşımını mümkün kılmak ve ağa üye olacak kentlerin bağlantılarını güçlendirmek gibi görevleri yerine getirmek üzere Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı (Global Network of Age-friendly Cities and Communities/GNAFCC) kurulmuştur (Yıldızak, 2020: 2). Bu ağa katılmayı kabul eden ilk kentler arasında, Londra, Melbourne, Meksika, Moskova, Nairobi, New Delhi, Rio de Janeiro, Shanghai ve Tokyo bulunmaktadır (Erdem ve Yavuz, 2020: 283).

Ağın vizyonu her üye kentin yaş dostu hale gelmesi şeklinde; misyonu ise kentleri, ülkeleri, daha yaşlı dostu hale getirerek ilham verici, destekleyici ve iletişim halinde olmalarını sağlamak şeklinde belirlenmiştir (Dönmez Kara, Yavaş ve Erdem, 2022: 38-39). Küresel ağa katılmakla aktif ve sağlıklı yaşlanmayı önceleyen kent ve topluluklar birbirine bağlanmakta ve karşılıklı öğrenmeleri desteklenmektedir. Zaman içerisinde küresel ağın genişlemesi ile kentlerin yanı sıra küçük yerel birimler de bu ağa dahil edilmiş ve yaşlı dostu kentler şeklindeki adlandırma

yaşlı dostu kentler ve topluluklar biçimine dönüştürülmüştür. Yaşlı dostu politikaları yerel düzeyde destekleyen bu ağa üye olmak isteyen yerel birimin büyüklüğü önemli olmamakla birlikte önem taşıyan konu, belirlenmiş şartları yerine getirebilme ehliyetinin bulunmasıdır (Aydın, 2021: 24, 43). Bu küresel ağ, yaşlıların eksiklik olarak gördüğü noktaları iyileştirmeleri adına her bir üye kenti desteklemekte ve aynı zamanda, küresel düzeyde birbirine bağlı bir biçimde bilgi ve tecrübe alışverişini kolaylaştırmayı istemektedir (Özgür ve Kılınç, 2022: 313-314). Ağa üyelik herhangi bir akreditasyon olarak nitelendirilemez. Bu ağa 2022 yılı itibarıyla 47 ülkeden, 1.333 şehir ve topluluk üyedir (Dönmez Kara, Yavaş ve Erdem, 2022: 37).

Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı, özellikle dış mekanların yeniden tasarlanması ve ulaşımın iyileştirilmesiyle ilgili olarak, nüfusun yaşlanmasının etkilerinin kentsel planlamada daha fazla tanınması ile ilgili olarak yıllar içerisinde önemli başarılar kaydetmiştir. Ayrıca düşük gelirli mahallelerdeki yaşlıların güçlendirilmesini destekleyen müdahaleler, örneğin sosyal izolasyonla mücadele eden projeler, ısınma ve sağlık hizmetleri konusunda tavsiyeler ve kültürel kaynaklara erişimin genişletilmesi konusunda ve ulusal, bölgesel ve yerel yönetim düzeylerinde yaşlı dostu girişimlerin teşvik edilmesi konularında da çeşitli aşamalar kaydedilmesini sağlamıştır (Buffel ve Phillipson, 2018: 176-177).

Kısaca yaşlı dostu kentler, yaşlı bireylerin toplum içerisinde günlük hayatta karşılaştığı engelleri ortadan kaldırmaya yönelik uygulamaları teşvik eden bir anlayışa sahiptir (Yıldızak, 2020: 62). Dünya Sağlık Örgütü yaşlı dostu kent tanımında aktif yaşlanma tanımını esas almış ve yaşlı dostu kentleri insanların yaş aldıkça sağlık, katılım ve güvenlik gibi olanakların optimize edilerek yaşam kalitelerinin yükseltildiği bir kent olarak tanımlamıştır (Aydın, 2021: 24). Farklı bir tanımda ise yaş dostu kent kavramı, aktif yaşlanma için olanak sunan, yaşanabilir, güvenli ve temiz bir çevre olarak ifade edilmiştir (Tamkoç ve Bilgin, 2020: 216). Yaşlılar için güvenli, düşük maliyetli ve uygun ulaşım imkanları sunan mekanlar şeklinde bir tanım da mevcuttur (Gorman, Jones ve Turner, 2019: 2).

Bu kentlerde en önemli konu, yaşlı bireylerin yaşam kalitesine yönelik algıları olmaktadır (Karaca, 2022: 67). Bunun temelinde insanların yaş aldıkça aktif olmayı bırakması gerekmediği ve toplumsal rollerine devam edebileceği anlayışı bulunmakta; bu nedenle kentlerin fiziki ve sosyal çevrelerin oluşturulmasında aktif yaşlanmayı da dikkate alma sorumluluğu kabul edilmektedir. Yaşlı dostu kentlerde aktif ve sağlıklı yaşlanmayı destekleyecek uygulamalar; yaşlıların kapasitelerini geliştirme konusunda fırsatlar sunulması, yaşlıların kararlarına ve tercihlerine saygı duyulması, yaşlıların toplumsal hayatın her alanına dâhil olmalarının sağlanması; yaşlanma konusunda ihtiyaç ve tercihlerin öngörülmesi ve en savunmasız durumdaki yaşlıların korunması şeklindedir (Aydın, 2021: 25). Bu unvan; yaşlıların kentsel mekanı daha fazla kullanmalarını ve böylece daha fazla göze çarpabilmelerini, yaşam koşullarının iyileştirilmesini, sosyal izolasyonun önlenmesini, dış mekânların herkesi kapsayacak şekilde tasarlanmasını sağlar (Buffel ve Phillipson, 2018: 175).

Dünyanın en fazla yaşlı nüfusa sahip ülkelerden olan Japonya’da Akita kenti Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı’na üye olan ilk ve başarılı kentlerdendir. 2011 yılında bu ağa katılan Akita, ilki 2013-2016, ikincisi 2017-2021 yıllarını kapsayan eylem planları ile yaşlı dostu uygulamalarını tasarlamıştır. Bu uygulamalar arasında yaşlı bireylere evde bakım hizmetleri verilmesi; yaşlı bireylere yönelik istismarları önlemek ve toplumda rahat bir yaşam sürmelerini sağlamak amaçlarıyla kurulan “Yerel Yaşlı Bakım Yönetim Merkezi”; kentteki yaşlı bireylerin sosyo-kültürel gelişimini sağlayarak aktif ve sağlıklı yaşlanmalarını desteklemek amacıyla kurulan “Emekliler Kulübü”; yaşlı kulüpleri gibi yaşlı bireylerin sosyo-kültürel gelişimine destek veren bir uygulama olarak “Akita Kowobe Genel Refah Değişim Merkezi” uygulaması; 65 yaş üstü bireylerin rahat dışarı çıkabilmeleri ve günlük hayatlarının bir rutini olan otobüs ile ekonomik seyahat edebilmelerini sağlamak için Tek Jeton Otobüs Projesi

sayılabilir (Yıldızak, 2020: 62-64). 2018 yılından itibaren 88 kuruluş “Yaşlı Dostu Ortak” olarak kayıtlıdır. Yaşlı Dostu Ortaklık Programı ile özel şirketler de binalarda tırabzanların kurulması, kamuya açık oturma alanlarının (banklar) yapılması, yaşlılara yönelik seminerler ve sağlık ile ilgili derslerin düzenlenmesi gibi uygulamalar ile yaşlı dostu ortak olarak kaydedilebilmektedir. Ayrıca hükümet ve ortaklar iş birliği içinde yaşlıların istihdamını desteklemektedir. Yaşlı yetişkinlerin dış ortamda keyifli zaman geçirmesini desteklemek amacıyla, “Yaşlılar Film Festivali” düzenlenmiş; yaşlanmanın sebep olacağı zorlukları öğrenmek amacıyla yerel sakinlere imkân verilen bir “Yaşlı Dostu Kent Okulu” oluşturulmuştur (Aydın, 2021: 56-58).

Birleşik Krallık’tan Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı’na kabul edilen ilk şehri olan Manchester, 2003 yılından beri, “Yaş Dostu Manchester” adı ile yaşlıların yaşam kalitesini arttırmak için yaşlanma programını yürütmektedir. Şehir; yaşlı dostu mahalleler oluşturmak, yaşlı dostu hizmetler oluşturmak, yaş eşitliğini teşvik etmek şeklinde üç temel stratejiye sahiptir (Erdem ve Yavuz, 2020: 291). “Yaş Dostu Manchester” programında yaşlılarla ve toplum içerisindeki çeşitli örgütlerle ortaklıklar geliştirmek için Yaşlılara Değer Verme (VOP) Ortaklığı başlatılmış ve çeşitli girişimler gerçekleştirilmiştir. Bu girişimler; temsili bir yaşlılar kurulu, bir topluluk kalkınma programı ve bu grupları geliştirmeyi amaçlayan küçük bir hibe programı kurulması; konsey genelinde ve üniversiteler ile temsili kuruluşlar gibi harici ortaklarla stratejik ortaklık ve politika geliştirilmesi gibi çalışma alanlarına ilişkindir. “Yaş Dostu Manchester”, şehirde yaşayan yaşlıların yaşam kalitesini arttırmak ve yaşlanmak için iyi bir ortam haline getirmek amacıyla çalışmalarını “Yaşlı Dostu Mahalleler”, “Bilgi ve Yenilik”, “Yaşlı Dostu Hizmetler”, “Katılım ve İletişim” olmak üzere dört tema üzerinde şekillendirilmiştir. Manchester’daki dört dezavantajlı mahallede sürdürülen CALL-ME projesi, yaşlı bireylerin sosyal katılım ve bağımsızlığa ilişkin önemli gördükleri meseleleri tespit etmek; topluluk girişimlerinin aktif yaşlanma üzerine etkisini değerlendirmek; aktif yaşlanmayı desteklemede yer alan süreçleri tespit etmek ve dezavantajlı mahallelerde aktif yaşlanmayı desteklemek için politika tavsiyeleri geliştirmek amacını taşımaktadır. Her bir mahallede, çok çeşitli yaşlı grupları, gündemi oluşturmada, eylem planları geliştirmede ve süreci denetlemede yer almıştır (Aydın, 2021: 62-66). Kısaca Manchester yaklaşımı, mahalle düzeyindeki girişimlerin geliştirilmesine öncelik vermekte, yerel topluluklar içinde, yaş dostu yaklaşımın geliştirilmesinde yaşlıların aktif vatandaşlar olarak merkeziliğini kabul eden yenilikçi projelere pilot uygulama yapmaktadır. Bunu yaparken Manchester, yukarıdan aşağıya bir yaklaşımı aşağıdan yukarıya yaklaşımla birleştirmekte; Belediye Meclisinin güçlü liderliği, yaşlıların ve taban örgütlerinin bir topluluk aracılığıyla yaş dostu gündemin geliştirilmesine aktif katılımına izin vermektedir (Buffel ve Phillipson, 2018: 176).

Türkiye’de yaşlı nüfus oranı, tarihin en yüksek noktasına ulaşmış durumda (Mandıracioğlu, 2010: 43) olup bu nüfusun yaklaşık yüzde 8’i kentsel alanlarda yaşamını sürdürmektedir (Tamkoç ve Bilgin, 2020: 213). Ayrıca geleceğe ilişkin nüfus tahminlerine göre ise Türkiye’de yaşlı nüfus oranının 2030 yılına gelindiğinde yaklaşık yüzde 13’e yükseleceği öngörülmektedir. Bu öngörülerin gerçekleşmesi, Türkiye’nin “çok yaşlı” nüfus kategorisine dahil olmasını beraberinde getirmektedir (Dönmez Kara, Yavaş ve Erdem, 2022: 37). Yerel yönetimler mevzuatı yaşlılara ilişkin faaliyetler yürütme görev ve yetkisini belediyelere ve büyükşehir belediyelerine vermiştir. 2019 yılı itibarıyla Türkiye’de Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı’na kabul edilen dört belediye bulunmaktadır. Bunlar; Kadıköy (İstanbul), Beşiktaş (İstanbul), Muratpaşa (Antalya) ve Mersin büyükşehir belediyeleridir (Erdem ve Yavuz, 2020: 293-294).

Türkiye’de Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı’na üye ilk belediye olan Antalya’nın Muratpaşa Belediyesi’nin geliştirdiği yaşlı dostu uygulamalara şu şekilde örnekler verilebilir (Aydın, 2021: 73-74; Erdem ve Yavuz, 2020: 294; Yıldızak, 2020: 98-100).

- Sosyal katılım: 60 yaş üzeri yaşlı bireylerin aktif ve sağlıklı yaşlanmasını desteklemenin dışında sosyal rehabilitasyonu da sağlamak amacıyla 1 Ekim 2014’te, “Dünya Yaşlılar Günü”nde Muratpaşa’nın Gençlik Mahallesi’nde “Yaşlı Evleri” hizmete girmiştir. Bu evler; yaşlı bireylerin hayattan soyutlanmadan; resim, el sanatları, tiyatro gibi kültürel; zekâ oyunları, satranç, spor gibi zihinsel ve fiziksel aktivitelere katılarak üretken, verimli ve yaşam boyu öğrenimlerini sürdürebildikleri hizmetleri sunmaktadır.

- Toplum desteği ve sağlık hizmetleri: Hasta, engelli ve yaşlı olup, kendi ihtiyaçlarını gideremeyen vatandaşlara 7/24 hasta nakil ambulans hizmeti, evde doktor kontrol ve muayenesi, el-ayak bakımı, beden temizliği gibi hizmetlerden oluşan kişisel bakım hizmetleri, ev içi tamirat hizmetleri ücretsiz olarak sunulmaktadır. “Evde Sosyal Hizmet Merkezi” adını taşıyan bu proje ile sağlık bakımının yanı sıra, ev içi kişisel bakım hizmetleri, teknik destek, ev dışı işlerde yardım ve hasta nakli de gerçekleştirilmektedir.

- Toplumsal yaşama dâhil olma ve toplumun yaşlıya saygısı: 60 yaş ve üzeri yaşlı bireylerin kentin sorunları ve bu sorunların çözümlerine yönelik seslerini duyurabildikleri, görüşlerinin dikkate alındığı, katılımcılık amacıyla 2019 yılında başlatılmış olan “Yaşlılar Konseyi” uygulaması ile “Yaşlı Hakları, Kültür ve Sanat”, “Yaşam Boyu Öğrenme”, “Sağlıklı Yaşam” gibi alt birimlerle faaliyet göstermektedir.

Muratpaşa Belediyesi ayrıca Türkiye’den farklı belediyelerin de yer aldığı 2017 tarihli “engelli dostu kent, çocuk dostu kent, yaşlı dostu kent, kadın dostu kent, mülteci-göçmen dostu kent” gibi başlıklar altında yürütülen “İnsani Kentler Projesi” ne dâhil olmuştur. Proje; toplumdaki dezavantajlı grupların yaşadıkları sorunları ortadan kaldırarak onları topluma kazandırmak, insan hakları norm ve prensiplerinin günlük yaşama uyarlanması için stratejiler geliştirilmesini hedeflemektedir. Üç yıl sonunda çalışmalarını tamamlayan kentlere İnsani Kent unvanı ve sertifikası verilmesi planlanmaktadır (Yıldızak, 2020: 100).

İstanbul ilinde Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı’na üye iki belediyeden birincisi, Kadıköy Belediyesi’dir. Kadıköy Belediyesinin yaşlı bireylere yönelik uygulamaları arasında (Aydın, 2021: 71-72; Erdem ve Yavuz, 2020: 294; Yıldızak, 2020: 101-103);

- Toplum desteği ve sağlık hizmetleri: Belediyede görev yapan kuaförler tarafından ev ortamında hijyenik koşullarda el-ayak bakımı, saç ve sakal kesimi gibi temel kuaförlük hizmeti verilmektedir.

- Sosyal katılım: 65 yaş üzeri emekli bireylerin eve kapanmadan yaşlıları ile birlikte sosyalleşebileceği, kendilerini geliştirebileceği ve üretkenliklerini devam ettirebileceği bir birim olarak “Sosyal Yaşam Evi” ve Alzheimerlı hastaları ve hasta yakınlarını hayata bağlamak amacıyla kurulan “Alzheimer Merkezi”nden bahsedilebilir. Burada hastaların bakımını üstlenen kişiler için de sosyal, psikolojik ve kültürel birçok destek programları sunulmaktadır.

Ayrıca belediye bünyesinde yaşlılık ve yaşlanma ile ilgili çok sayıda seminer ve forumlar düzenlenmiş; mahalle tabanlı yaşlılık araştırması yapılmış; 2017 yılından itibaren yaşlı bireyler de dâhil ihtiyaç sahibi tüm kesimlere “Alışveriş Kart” desteği sağlanmıştır (Yıldızak, 2020: 103). Ancak Tunçer’in (2017: 30) yaptığı bir çalışmada Kadıköy’ün ve genel olarak büyükşehirlerde yaşamının yaşlılar için zorluklar ve olumsuzluklar içerdiği, sosyal içermeye yönelik politikalar için değilse de yaşlıları yaşadıkları kent hakkındaki politik kararların belirlenmesi süreçlerine katılmalarını sağlayacak mekanizmaların yetersiz olduğu bulgulanmıştır (Tunçer, 2017: 30).

İstanbul’un ikinci üye belediyesi olan Beşiktaş belediyesi hizmetleri arasında yaşlıların ücretsiz şekilde sağlıklı ve dengeli beslenmelerini sağlayan Catering Hizmeti; yaşlıların evlerinin temizliği, bakıcılar tarafından kişisel bakımlarının yapıldığı İyi-Oлма hizmeti; yaşlıların

emniyette hissetmeleri ve acil durumlar meydana gelmesi durumunda kullanılabilecek Sosyal Alarm hizmeti; rahat ve huzurlu bir ortamda sosyalleşmelerini sağlayan Sosyal Merkezler hizmeti; haklarının korunması ve tüm ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan Sosyal Danışmanlık Servisi hizmetinden bahsedilebilir (Erdem ve Yavuz, 2020: 295).

Türkiye’den Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı’na üye olan ilk büyükşehir belediyesi olarak Mersin Büyükşehir Belediyeleri de oldukça benzer şekilde yaşlı insanların daha hareketli olmaları ve yerinde yaşlanması sağlama amacıyla sosyal, psikolojik danışmanlıklar ve birçok sağlık hizmetinin verildiği “Aktif Yaşlanma Evi” ile yüzlerce yaşlı kişiye hizmet sunmaktadır (Erdem ve Yavuz, 2020: 295). Ayrıca 55 yaş ve üzeri yaşlıların sosyo-kültürel yönden kendilerini geliştirebildikleri tekne turu etkinliği, Aktif Yaşam Söyleşisi, piknik ve kahvaltı organizasyonları gibi etkinliklerin yapıldığı “İkinci Bahar Emekli Evi” hizmetinden de bahsedilebilir (Yıldızak, 2020: 105).

Türkiye’de yaşlı dostu kent kavramı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle fiziki mekân düzenlemeleri ve sosyal yardımlar ekseninde şekillendiği görülmektedir. Yerel yönetimler özellikle de pandemi gibi dönemlerde yaşlı bireylere en fazla sağlık alanında hizmet vermekte olup bu hizmetler de bir bütünlük taşımamaktadır (Dönmez Kara, Yavaş ve Erdem, 2022: 46).

YÖNTEM

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması; bölgelerin sosyal ve ekonomik yönlerden analiz edilebilmesi için bölgesel istatistiki verilerin derlenmesi ve karşılaştırmak için elverişli olan istatistiksel bir veri ortamı meydana getirilmesi amacı ile 2002 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) eşgüdümü yürürlüğe konmuş bir sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmada TR33 Bölgesi Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşmaktadır (Yıldırım ve Karaaslan, 2015: 41-42).

TR33 Bölgesi’nin (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak) incelendiği bu çalışmada illerin 31 Mart 2024 mahalli idareler seçiminde belediye başkanlığının değişmesinden önceki son dört yılda (2020-2023 yıllarını kapsayan dönemde) belediyelerin yaşlılara ilişkin faaliyetleri 2020-2024 Stratejik Planları ve 2020-2021-2022-2023 yıllarına ait Faaliyet Raporları incelenerek araştırılmıştır. Literatürde TR33 Bölgesinde yer alan illerin belediyelerini yaşlı dostu kent politikaları açısından değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmada kısaca araştırma amacına uygun yazılı dokümanlarının incelenmesi olarak tariflenebilecek olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır.

BULGULAR

Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan TR33 Bölgesi toplam nüfus ve yaşlı nüfus oranlarını incelediğimizde bölgede en az nüfusa sahip olan il Uşak; en fazla nüfusa sahip olan il ise, bölge içerisinde nüfusu bir milyonun üzerindeki tek il olan Manisa’dır. İllerin 2023 TÜİK verilerine göre toplam il nüfusları Manisa için 1.475.716; Afyonkarahisar için 751.344; Kütahya için 575.674 ve Uşak için 377.001’dir. Yaşlı nüfus oranı ise en fazla Kütahya ilinde bulunmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2023 yılı için yayınlamış olduğu İllere Göre Yaşlı Nüfus Oranı’na göre, Afyonkarahisar, Manisa ve Uşak illeri için yaşlı nüfus oranları yüzde 11,0-13,9 aralığındaki dilimde iken Kütahya’da yaşlı nüfus oranı yüzde 14’ün üzerindedir (<https://data.tuik.gov.tr/>).

Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan TR33 Bölgesi'nde belediyelerin yaşlılara ilişkin faaliyetleri belediyeler tarafından hazırlanan 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planlarda yaşlı bireylere yönelik yer alan stratejik amaç ve hedefler ve 2020-2021-2022-2023 yıllarına ait faaliyet raporlarında yer alan uygulamalar açısından aşağıdaki şekilde belirtilebilir:

Afyonkarahisar Belediyesi

Afyonkarahisar ili, 751.344 nüfusa sahip olup %78,07 kentleşme oranına sahiptir. Sanayi açısından mermer ve traverten taşında bölgenin önde gelen üreticilerindendir. TÜİK'in 2024 İstatistiklerle Yaşlılar verilerine göre Afyonkarahisar'da yaşlı nüfus sayısı 94 bin 864 olup kent nüfusuna oranı %12,6 olarak tespit edilmiştir.

Afyonkarahisar Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı'nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak bir amaç ve bu amaca bağlı üç hedef bulunmaktadır. 2 numaralı "Tarihi Dokuya Uygun Yaşanabilir Kent Oluşturmak" amacına bağlı "yeşil alan miktarının artırılması" ve "yeşil alanların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması" hedefleri altında yer verilen "ihtiyaçlar" başlığı altında "başta açık ve yeşil alanlar olmak üzere şehirlerdeki kamusal alanların korunması; erişim ve güvenliğinin artırılması; kadınlara, çocuklara, yaşlılara, engellilere duyarlı olarak insan tabiat ilişkisi çerçevesinde yeniden kurgulanması sağlanacaktır" ifadesine yer verilmiştir. Ayrıca yine aynı amaca bağlı olarak "halkın ihtiyaç ve beklentilerine uygun sosyal tesislerin yapımı" hedefi altında "yaşlılar, engelliler ve çocuklar öncelikli olmak üzere toplumun farklı kesimleri için yaşanabilirliği artırmayı hedefleyen mekansal planlama ve kentsel tasarım uygulamaları" ihtiyacından bahsetmektedir. Ancak Stratejik Plan'da yer verilen bu ihtiyaçlara karşın Afyonkarahisar Belediyesi'nin yaşlıların ihtiyaçlarına uygun hiçbir mekânsal düzenlemesine faaliyet raporlarında rastlanmamıştır. Belirtilen yılların faaliyet raporlarına göre yalnızca belediyenin bakıma muhtaç yaşlı, hasta ve engelli vatandaşların günlük yaşamlarını desteklemek ve kolaylaştırmak amacı ile vermekte olduğu evde bakım ve temizlik hizmetlerine yer verilmiştir. Belediye bu hizmeti kabul eden hasta ve yaşlılara (2020 yılında 46 kişi; 2021 yılında 37 kişi, 2022 yılında 45 kişi ve 2023 yılında 58 kişi olmak üzere) 15 ila 25 günde bir evde bakım ve temizlik hizmeti vermektedir.

Tablo 1. Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları ve Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar

Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları	Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar
2020 Yılı Faaliyet Raporu	Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde ikamet eden yaşlıların belediye başkanı tarafından AFBEL Termal Otel'de bir araya getirilmesi İl Merkezi ve bağlı köylerinde yaşlı ve engelli gruplar gibi bakıma muhtaç gruplara destek olmak amacı ile Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar Valiliği ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü taraflarınca imzalanan protokolden sonra "evde bakım ve temizlik" kapsamında hizmet verilmesi (irtibat kurulan ailelerden 72'si Evde Bakım Hizmeti almayı kabul etmemiş olup 46 hastaya periyodik aralıklarla 15 ila 25 günde bir evde bakım ve temizlik hizmeti verilmektedir).
2021 Yılı Faaliyet Raporu	Kentteki yaya gidiş gelişlerini kolaylaştırmak için yaşlı ve engelli bireylerin güvenle kullanabileceği asansörlü üst geçit projesi çalışmaları devam etmektedir. İl Merkezi ve bağlı köylerinde yaşlı ve engelli gruplar gibi bakıma muhtaç gruplara destek olmak amacı ile Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar Valiliği ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü taraflarınca imzalanan protokolden sonra "evde bakım ve temizlik" kapsamında hizmet vermeye devam edilmiştir (irtibat kurulan ailelerden 79 evde bakım hizmeti almayı kabul etmemiştir. 37 hastaya periyodik aralıklarla 15 ila 25 günde bir evde bakım ve temizlik hizmeti verilmektedir).
2022 Yılı Faaliyet Raporu	İl Merkezi ve bağlı köylerinde yaşlı ve engelli gruplar gibi bakıma muhtaç gruplara destek olmak amacı ile Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar Valiliği ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü taraflarınca imzalanan protokolden sonra "evde bakım ve temizlik" kapsamında hizmet vermeye devam edilmiştir (irtibat kurulan ailelerden 91 evde bakım hizmeti almayı kabul etmemiştir. 45 hastaya periyodik aralıklarla 15 ila 25 günde bir evde bakım ve temizlik hizmeti verilmektedir).
2023 Yılı Faaliyet Raporu	İl Merkezi ve bağlı köylerinde yaşlı ve engelli gruplar gibi bakıma muhtaç gruplara destek olmak amacı ile Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar Valiliği ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü taraflarınca imzalanan protokolden sonra "evde bakım ve temizlik" kapsamında hizmet vermeye devam edilmiştir (irtibat kurulan ailelerden 110 evde bakım hizmeti almayı kabul etmemiştir. 58 hastaya periyodik aralıklarla 15 ila 25 günde bir evde bakım ve temizlik hizmeti verilmektedir).

Kütahya Belediyesi

Kütahya ili, 576.688 nüfusa sahip olup %78,3 kentleşme oranına sahiptir. Tarım ve yeraltı kaynakları bakımından zengindir. TÜİK'in 2024 İstatistiklerle Yaşlılar verilerine göre

Kütahya’da yaşlı nüfus sayısı 83 bin 142 olup kent nüfusuna oranı %14,4 olarak tespit edilmiştir.

Kütahya Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı’nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak bir amaç ve bu amaca bağlı iki hedef bulunmaktadır. 6 numaralı “Eşit, adil ve hakkaniyetli sosyal belediyeçilik hizmetleri sunmak” amacına bağlı “yaşlıların ve engellilerin yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve refahının sağlanması amacıyla sosyal alanlar oluşturmak” hedefine ilişkin 2022 yılında tamamlanan Engelsiz Yaşam Merkezi Projesi’ne yer verilmektedir. Ayrıca yine aynı amaca bağlı olarak “evde bakım hizmetlerinin kurumsallaşması ve yaygınlaştırılmasını sağlamak” hedefi altında “Yaşlı Panik Butonu Projesi”, “Evde Yaşlı Bakımı Projesi” ve “Yaşlı Bakım Evleri Projesi”ne yer verilmektedir. Ayrıca bu hedefe ilişkin “tespitler” başlığı altında Kütahya’nın bölgenin en yaşlı nüfusunu barındıran il olduğundan ve “ihtiyaçlar” başlığı altında da “yaşlı ve bakıma muhtaç vatandaşlara yönelik sosyal destek hizmetlerinin artırılması” ve “engelli ve yaşlı bakımı hizmetlerine ilişkin standartlar geliştirilmesi ve bu hizmetleri veren personelin niteliği ve niceliğinin artırılması”ndan bahsedilmektedir. Belediyenin faaliyet raporlarına bakıldığında ise Stratejik Plan’da yer verilen hedeflere yönelik uygulamaların gerçekleştirildiği de görülmektedir. Kütahya Belediyesi bölgenin en yaşlı nüfusunu barındıran il olarak bölge içerisinde en fazla faaliyete sahip belediye olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları ve Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar

Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları	Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar
2020 Yılı Faaliyet Raporu	Sobalı Evlere Karbonmonoksit Sensörü Projesi kapsamında kış aylarında sobalı evlerde ikamet eden, evde kendi ihtiyacını göremeyecek, bakıma muhtaç, engelli ve yaşlı bireylerin evlerine (toplam 14 ev) soba gazı zehirlenmelerini önlemeye yönelik sensör yerleştirilmiştir. Cumhuriyet Mahallesi’nden geçen Çevre Yolu üzerinde yaya ulaşımını sağlayan üst geçidin; engelliler ve yaşlılar tarafından da kullanılabilmesi amacıyla iki adet ilave rampa yapılmıştır. Yaşlı Panik Butonu Projesi için gerekli alt yapı çalışmaları sürdürülmüştür. Yaşlı Bakım eğitimi için İl Halk Eğitim Merkezine müracaat edilmiş olup Covid -19 salgını nedeniyle eğitim verilememiştir. Covid-19 salgını süresinde altmış beş yaş üstü vatandaşlara günlük bir öğün sıcak yemek yardımı yapılmıştır.
2021 Yılı Faaliyet Raporu	Engelsiz Üst Geçit: Cumhuriyet Mahallesi’nde bulunan üst geçide ulaşan ihtiyaç talepleri doğrultusunda engelli rampası yapılmıştır. Toplam yüz iki yaşlı vatandaşa Hilal Kart Desteği sağlanmıştır. Engelli ve yaşlı bireylere yönelik Engelsiz Yaşam Merkezi hizmet vermeye hazır hale getirilmiştir. Yaşlı Panik Butonu Projesi için gerekli alt yapı çalışmaları sürdürülmüştür. Engelli ve yaşlı bakımı eğitimi için İl Halk Eğitim Merkezi’ne müracaat edilmiş, ancak pandemi nedeniyle eğitim verilememiştir. Emekli Konağı yapılması planlanan alana yürüme mesafesinde yaşayan altmış beş yaş ve üzerindeki vatandaşların yoğunluk haritası oluşturulmuştur. Sosyal yardım analizleri: Kimlik paylaşım sistemi ile elde edilen verilerin analizi ile altmış beş yaş ve üzerinde olup tek başına yaşayan vatandaşların (4.591 kişi) bilgileri sosyal yardım projelerinde kullanılabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Covid-19 salgını süresinde altmış beş yaş üstü vatandaşlara günlük bir öğün sıcak yemek yardımı yapılmıştır.
2022 Yılı Faaliyet Raporu	01.11.2022 tarihinde yapılan temel atma töreniyle başlanan Kütüphane ve Kültür Merkezi Projesi’nde zemin katta Yaşlı Gündüz Bakimevi olacak şekilde kurgulanmıştır. Cumhuriyet Mahallesi Kültür Evi Yapım İşi: Kütahya’da her kesimin, özellikle de yaşlı ve engellilerin farklı kültürel etkinliklerde buluşmalarını teşvik etmeye yönelik Cumhuriyet Mahallesi Kültür Evi Projesi oluşturulmuştur. Sözleşmesi 16.08.2022 tarihinde imzalanan yapım işi, 2022 yılı sonunda tamamlanarak açılışa hazır hale getirilmiştir. 206 yaşlı vatandaşa Hilal Kart Desteği sağlanmıştır. Engelli ve yaşlı bireylere yönelik Engelsiz Yaşam Merkezi tamamlanmıştır. Engelli ve yaşlı bakımı görevini yürüten personele verilecek eğitim için proje çalışmaları devam etmektedir. Toplam 55 eve Yaşlı Panik Butonu konulmuştur. Emekli Konağı yapılması planlanan alana yürüme mesafesinde yaşayan altmış beş yaş ve üzerindeki vatandaşların yoğunluk haritası oluşturulmuştur. Sosyal yardım analizleri: Kimlik paylaşım sistemi ile elde edilen verilerin analizi ile altmış beş yaş ve üzerinde olup tek başına yaşayan vatandaşların (4.877 kişi) bilgileri sosyal yardım projelerinde kullanılabilmesi amacıyla hazırlanmıştır.
2023 Yılı Faaliyet Raporu	Sosyal Destek Hizmetleri Başvuru Formu: Kütahya Belediyesi tarafından emekli ve yaşlı vatandaşlara yönelik yardım projeleri kapsamında oluşturulan destek projesi, başvuruların online platform üzerinden alınmasını sağlamaktadır. Bu uygulama ile katılımcılara kolaylık ve erişilebilirlik sunularak, talepler hızlı ve etkili bir şekilde değerlendirilmekte ve sosyal destek hizmetleri daha etkin bir biçimde yönetilmektedir. Bu yaklaşım, belediyenin emekli ve yaşlı vatandaşlara yönelik yardım faaliyetlerini daha etkili bir şekilde koordine etmesine olanak tanımaktadır. Cumhuriyet Mahallesi Kültür Evi Yapım İşi devam etmektedir. Kütüphane ve Kültür Merkezi Projesi devam etmektedir. Tüm park ve rekreasyon alanları, sosyal tesis ve hizmet verilen binalar erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmiştir. Engelli ve yaşlı bakımı görevini yürüten personele verilecek eğitim için proje çalışmaları devam etmektedir. Toplam 55 eve Yaşlı Panik Butonu konulmuştur. Emekli Konağı yapılması planlanan alana yürüme mesafesinde yaşayan altmış beş yaş ve üzerindeki vatandaşların yoğunluk haritası oluşturulmuştur. Sosyal yardım analizleri: Kimlik paylaşım sistemi ile elde edilen verilerin analizi ile altmış beş yaş ve üzerinde olup tek başına yaşayan vatandaşların bilgileri sosyal yardım projelerinde kullanılabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kütahya’da yaşayan altmış beş yaş ve üzeri iki bin yedi yüz kadın yaşlı, “Büyüklere Vefa, Ilıca’da Sefa” projesi kapsamında Sankız Kadınlar Hamamı’nda misafir edilmiştir. Kütahya’da yaşayan altmış beş yaş ve üzeri dört bin üç yüz yaşlı, “Benim Güzel Kütahyam” Projesi kapsamında şehrin güzelliklerini gezmişlerdir. Kütahya Belediyesi ile Sinem KOÇ Güzellik Salonu arasında imzalanan protokol ile altmış beş yaş ve üzeri muhtaç durumda olan iki yüz elli üç yaşlı için ücretsiz saç kesimi projesi hayata geçmiştir.

Manisa Büyükşehir Belediyesi

Manisa ili, 1.475.716 nüfusa sahip olup %83,3 kentleşme oranına sahiptir. Hem bölgenin hem ülkenin en gelişmiş organize sanayi bölgelerinden birine sahip olan Manisa, Ege Bölgesi’nin

İzmir'den sonra ikinci büyük sanayi ve ticaret merkezidir. TÜİK'in 2024 İstatistiklerle Yaşlılar verilerine göre Manisa'da yaşlı nüfus sayısı 163 bin 384 olup kent nüfusuna oranı %11,3 olarak tespit edilmiştir.

Manisa Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı'nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak bir amaç ve bu amaca bağlı bir hedef bulunmaktadır. 5 numaralı "Kentimizin turizm, sosyal, kültürel, eğitim gençlik ve spor alanlarındaki hizmetlerini güçlendirerek küçükten büyüğe tüm halkın refah ve yaşam kalitesini yükseltmek" amacına bağlı "dezavantajlı kesimlere yönelik sosyal hizmetlerin üretilmesi yoluyla sosyal dayanışmayı güçlendirmek" hedefi altında "Huzurevi ve Sağlıklı Yaşam Merkezi" adıyla yaşlılara yönelik yaşam merkezi yapılması faaliyetinden bahsedilmektedir. Manisa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan'da yer verdiği bu projeyi "Manisa Büyükşehir Belediyesi Huzurevi ve Alzheimer Gündüz Bakım Evi" adı altında 2022 yılında tamamlamıştır. Bu proje, yedi bin üç yüz elli beş metrekaarelik alanda iki yüz on altı yatak kapasiteli yüz sekiz oda olarak tasarlanmış, tüm yaşlıların günlük ihtiyaçlarını karşılayabildikleri ve sosyalleşebilecekleri alanlara sahip, ayrıca Alzheimer hastalarının da günlük bakım ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere gündüz bakım evini de içeren bir proje olup huzurevinden faydalanan vatandaş sayısı 2023 yılında seksen; 2024 yılında iki yüz on altı olarak gösterilmektedir. Belediyenin ayrıca ihtiyaç sahibi yaşlılara yönelik bazı ekonomik destekler sağladığı da faaliyet raporlarında görülmektedir. Ancak bunlar dışında bölgenin tek büyükşehir belediyesi olarak Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin yaşlılara yönelik sosyal, fiziksel/mekânsal vb. başkaca uygulamasına rastlanmamıştır.

Tablo 3. Manisa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar

Manisa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları	Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar
2020 Yılı Faaliyet Raporu	Maddi ve fiziksel olarak beslenme ihtiyacını karşılayamayan yaşlı ve engellilere (2020 yılı için yüz elli üç kişi) günde bir öğün sıcak yemek dağıtılmıştır. İsmail Muammer Cider Huzurevi'nde, beslenme, barınma gibi ihtiyaçları için desteğe ihtiyaç duyan yirmi sekiz yaşlı vatandaşa hizmet verilmiştir.
2021 Yılı Faaliyet Raporu	Huzurevi ve Alzheimer Gündüz Bakım Evi Projesi: Tüm yaşlıların her türlü yaşamsal gereksinimlerinin karşılanabileceği ve bir araya gelebileceği iki yüz on altı yatak kapasiteli gündüz bakım evi, Alzheimer hastalarına da hizmet verecektir. Maddi ve fiziksel olarak beslenme ihtiyacını karşılayamayan yaşlı ve engellilere (2021 yılı için yüz otuz beş kişi) günde bir öğün sıcak yemek dağıtılmıştır. İsmail Muammer Cider Huzurevi'nde, beslenme, barınma gibi ihtiyaçları için desteğe ihtiyaç duyan otuz bir yaşlı vatandaşa hizmet verilmiştir.
2022 Yılı Faaliyet Raporu	23.03.2022 tarihinde Yaşlılar Haftasına Özel Huzurevinde Mini Dinleti gerçekleştirilmiştir. Maddi ve fiziksel olarak beslenme ihtiyacını karşılayamayan yaşlı ve engellilere (2022 yılı için yüz yirmi altı kişi) günde bir öğün sıcak yemek dağıtılmıştır. İsmail Muammer Cider Huzurevi'nde, beslenme, barınma gibi ihtiyaçları için desteğe ihtiyaç duyan otuz dokuz yaşlı vatandaşa hizmet verilmiştir.
2023 Yılı Faaliyet Raporu	İsmail Muammer Cider Huzurevi'nde, beslenme, barınma gibi ihtiyaçları için desteğe ihtiyaç duyan kırk yaşlı vatandaşa hizmet verilmiştir. Maddi ve fiziksel olarak beslenme ihtiyacını karşılayamayan yaşlı ve engellilere (2023 yılı için yüz dört kişi) günde bir öğün sıcak yemek dağıtılmıştır.

Uşak Belediyesi

Uşak ili, 377.001 nüfusa sahip olup %79,27 kentleşme oranına sahiptir. Tarımsal faaliyetler, hayvancılık ve süt ürünleri imalatı, tekstil ve deri ürünleri imalatı, gıda ürünleri imalatı, madencilik, seramik ürünleri imalatı ildeki ekonomik hayatı oluşturur. TÜİK'in 2024 İstatistiklerle Yaşlılar verilerine göre Uşak'ta yaşlı nüfus sayısı bir 50 bin 938 olup kent nüfusuna oranı %13,5 olarak tespit edilmiştir.

Uşak Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı'nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak iki amaç ve bu amaçlara bağlı iki hedef bulunmaktadır. 6 numaralı "Çevre sağlığı ve düzeninin korunmasına yönelik önleyici ve koruyucu hizmetler ile yaşam kalitesi yüksek ve sağlıklı bir kent yaratmak" amacına bağlı "çevreyi korumak ve çevre kalitesi yüksek bir kent yaratmak" hedefi altında "okul, ibadet yerleri, yaşlı ve özürllülerin yaşam alanlarına yönelik temizlik hizmetleri yürütüleceği"nden bahsedilmektedir. Bir diğer amaç olan 5 numaralı "tarihi ve kültürel değerlere sahip çıkan, yeşile ve çevreye önem veren planlı ve sürdürülebilir kentleşmeyi sağlamak" amacına bağlı "kentsel alt ve üst yapının şehircilik ve planlama esasları doğrultusunda vatandaşların en iyi faydalanabileceği şekilde projeler üreterek kentleşmeye

katkı sağlamak” hedefi altında Uşak merkez ve merkeze yakın ilçelerde, öz bakım ihtiyacını karşılayabilen altmış beş yaş ve üzeri muhtaç yaşlıların korunması, fiziksel sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 2022-2024 yıllarını kapsayan Yataklı Yaşlı Konuk Evi ve yaşlılara güzel vakit geçirebilecekleri alanlar oluşturmak amacıyla Vefa Lokali Projesi’nden bahsedilmektedir. Uşak Belediyesi Stratejik Plan’da yer verdiği bu projeyi “Vefa Yaşam Merkezi” adı altında 2022 yılında hayata geçirmiştir. Yaşlılar için güzel vakit geçirebilecekleri alanlar oluşturmak amacı ile Vefa Yaşam Merkezinin sunduğu imkanlar;

- Yaşlı ve engelli vatandaşlar için toplu terapilerin yapılacağı psikolog odası ve dinlenme odası;
- Sağıksal anlamda gerekli kontrollerin yapılacağı doktorun da bulunduğu ilk müdahale odası;
- Sağlıklı beslenmeyi teşvik etmek için diyetisyen odası şeklinde olup belediyenin yaşlılara yönelik faaliyetleri arasında ön plana çıkmaktadır (Uşak Haber, 2022). Ayrıca belediye, “Yaşlanıyoruz, Yalnızlaşıyoruz” Projesi kapsamında yalnız yaşayan yaşlılara evde bakım hizmeti vermektedir (Anadolu Ajansı, 2014). Ancak örneğin belediyenin 2023 yılı Faaliyet Raporu’nda yaşlılara yönelik hiçbir uygulamasının olmadığı görülmektedir. Sonuç itibariyle Uşak Belediyesi’nin TR33 Bölgesi’ne dâhil olan diğer illere göre yaşlı dostu kent uygulamaları açısından en az faaliyete sahip olan belediye olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Uşak Belediyesi Faaliyet Raporları ve Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar

Uşak Belediyesi Faaliyet Raporları	Yaşlılara Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar
2020 Yılı Faaliyet Raporu	Ekonomik ve fiziksel sebeplerle temizlik ihtiyacını karşılayamayacak durumda olan yaşlı ve engelli kişilerin başvurusu üzerine rutin olarak ev temizlik hizmeti sağlanmaktadır. 2020 yılında toplam 347 evin temizliği Mart ayına kadar periyodik olarak yapılmıştır. Covid-19 Salgını nedeniyle Mart ayından itibaren ev temizliğine ara verilmiştir.
2021 Yılı Faaliyet Raporu	Atapark Çayzade’de yaşlı ve engelli vatandaşlar için arka merdivene korkuluk yapılmıştır. Yaşlı Bakım projesi
2022 Yılı Faaliyet Raporu	Yaşlılar için inşa edilmiş olan bir sosyal yaşam merkezi olan Vefa Yaşam Merkezi’nde Yaşlılarla Buluşma Programı düzenlenerek merkezin tanıtımı yapılmıştır.
2023 Yılı Faaliyet Raporu	

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Tüm dünyada hem kentsel nüfusun hızla artması ve artan bu nüfusun bir yandan yaşlanmakta olması, kentsel sorunlar karşısında yaşlı bireylerin ihtiyaç ve beklentilerinin göz önünde bulundurulacak şekilde kent planlaması yapılmasını artık zorunlu kılmaktadır. Genel itibariyle altmış beş yaş üstü olarak kabul edilen yaşlı nüfusun yaklaşık %40’ı kentlerde yaşamını sürdürmekte olup bu bireylerin yaş alma ile birlikte fiziksel kapasite, sosyal ilişkiler, gelir ve statü kaybı gibi sorunlarla karşı karşıya olması bireysel ve kentsel yaşam kalitelerini düşürmektedir. Bu sebeple kentlerin daha yaşlı dostu hale gelmesi gerekliliği, Dünya Sağlık Örgütü’nün 2006 yılında başlattığı Yaşlı Dostu Kent Projesi ile gündeme gelmiştir. Yaşlıların aktif olarak dahil olduğu, kente erişilebilirliklerinin yüksek olduğu, yüksek sağlık standartlarına sahip bir kent olarak tanımlanan yaşlı dostu kentler için Dünya Sağlık Örgütü’nün belirlediği sekiz kriter; dış mekanlar ve binalar, ulaşım, barınma, sosyal katılım, saygı ve sosyal içirme, sivil katılım ve istihdam, iletişim ve bilgi, toplum desteği ve sağlık hizmetleri şeklindedir.

Literatürde yaşlı dostu kentler ile ilgili sınırlı çalışma olduğu görülmüştür (örnek için bkz Akbayrak ve Aysan, 2022; Büyükgümüş, 2017; Cantekin, 2020; Dönmez Kara, Yavaş ve Erdem, 2022; Tunçer, 2017; Tural ve Üstün, 2009; Yıldızak, 2020). Çalışmanın araştırma bölümünde, Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan TR33 Bölgesi’ndeki belediyelerin 31 Mart 2024 mahalli idareler seçiminde belediye başkanlığının değişmesinden önceki son dört yılda (2020-2023 yıllarını kapsayan dönemde yaşlılara ilişkin faaliyetleri 2020-2024 Stratejik

Planları ve 2020-2021-2022-2023 yıllarına ait Faaliyet Raporları incelenerek araştırılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Afyonkarahisar Belediyesi Stratejik Planı'nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak bir amaç ve bu amaca bağlı üç hedef bulunmaktadır. Bu hedefler, halkın geneline yönelik yeşil alanların korunması, yeşil alan miktarının artırılması, halkın ihtiyaç ve beklentilerine uygun sosyal tesislerin yapımı gibi hedefler olmakla birlikte bu hedeflerin altında “yaşlılar, engelliler ve çocuklar öncelikli olmak üzere toplumun farklı kesimleri için yaşanabilirliği artırmayı hedefleyen mekansal planlama ve kentsel tasarım uygulamaları” ihtiyacından bahsedilmektedir. Ancak Stratejik Plan'da yer verilen bu ihtiyaçlara karşın Afyonkarahisar Belediyesi'nin yaşlıların ihtiyaçlarına uygun hiçbir mekânsal düzenlemesine faaliyet raporlarında rastlanmamıştır. Belirtilen yılların faaliyet raporlarına göre yalnızca belediyenin bakıma muhtaç yaşlı, hasta ve engelli vatandaşların günlük yaşamlarını desteklemek ve kolaylaştırmak amacı ile vermekte olduğu evde bakım ve temizlik hizmetlerine yer verilmiştir. Belediye bu hizmeti kabul eden hasta ve yaşlılara (2020 yılında kırk altı kişi; 2021 yılında otuz yedi kişi, 2022 yılında kırk beş kişi ve 2023 yılında elli sekiz kişi olmak üzere) on beş ila yirmi beş günde bir evde bakım ve temizlik hizmeti vermektedir. Yaşlıların sosyal katılımına yönelik olarak yalnızca 2020 yılı Faaliyet Raporu'nda Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde kalan yaşlıların belediye başkanı tarafından AFBEL Termal Otel'de bir araya getirilmesi ve ulaşımaya yönelik “kentin yaya trafiğini rahatlatmak adına; engelli bireylerin, yaşlıların ve çocukların ulaşımını güvenli hale getirmek için asansörlü üst geçit projesi çalışmaları devam etmektedir” ifadesine rastlanmıştır. Belediyenin Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlemiş olduğu sekiz kriter açısından da eksik kaldığı söylenebilir.

Bölgede en fazla yaşlı nüfusa sahip il olan Kütahya'da belediyenin hazırladığı Stratejik Plan'nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak “yaşlıların ve engellilerin yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve refahının sağlanması amacıyla sosyal alanlar oluşturmak”, “evde bakım hizmetlerinin kurumsallaşması ve yaygınlaştırılmasını sağlamak” şeklinde iki hedef bulunmaktadır. Bu hedeflere yönelik olarak Kütahya Belediyesi'nin dikkat çeken proje ve uygulamaları şunlardır;

- Engelliler ve yaşlılar için ulaşımı ve erişilebilirliği kolaylaştırmaya yönelik fiziksel/mekansal düzenlemeler (üst geçitler, parklar, rekreasyon alanları, sosyal tesisler ve hizmet binaları vb.);
- “Akıllı Saat ve Panik Butonu” adını taşıyan proje: altmış beş yaş üstünde olup tek başına yaşayan ve kendi bakımını sağlayamayan kişilerin acil bir durum olduğunda panik butonu ile telefona ve belediye ilgililerine anlık bildirim ile haber gönderebilecekleri, böylece kendilerinin ve yakınlarının daha güvende hissetmelerini ve sağlıklı yaşam sürmelerini sağlamayı amaçlayan bir projedir (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Akıllı Şehirler Portalı). Projenin altyapı çalışmaları 2021 yılında tamamlanmış olup her yıl yaklaşık 55 eve hizmet sağlanmaktadır.
- Emeklilerin bir araya gelip vakit geçirebilecekleri etkinlikler ve alanların kente kazandırılması: “Büyüklerimize Vefa, Ilıca'da Sefa Projesi”; 2023 yılı Aralık ayında açılan Emekliler Lokali vb.
- Ekonomik destekler: Hilal Kart desteği, bir öğün sıcak yemek dağıtımı, sosyal yardım analizleri, online Sosyal Destek Hizmetleri başvurusu vb.
- Cumhuriyet Mahallesi Kültür Evi Projesi: Kütahya'da her kesimin, özellikle de yaşlı ve engellilerin farklı kültürel etkinliklerde buluşmalarını teşvik etmeye yönelik oluşturulmuştur. Sözleşmesi 16.08.2022 tarihinde imzalanan yapım işi, 2023 yılında tamamlanarak hizmete

açılmıştır. Altı yüz metrekairelik alanının ve türlü donatıların bulunduğu bu kültür evi, her yaş grubu için çeşitli kültürel etkinliklerde kullanılmak üzere kente kazandırılmış bir proje olmuştur (Kütahya Belediyesi, 2023).

- Bunların yanı sıra Kütahya Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Aile ve Sosyal Politikalar Kütahya İl Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren, üç bin metrekaire alanı içerisinde engelli kişiler için eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri sağlayan bir merkez olarak Stratejik Planı kapsayan 2023 yılında hizmete başlamıştır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023). Kütahya Belediyesi bölgenin en yaşlı nüfusunu barındıran il olarak bölge içerisinde en fazla faaliyete sahip belediye olarak söylenebilir de onun da Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlemiş olduğu sekiz kriter açısından özellikle ulaşım, barınma, sivil katılım ve istihdam, iletişim ve bilgi başlıklarına yönelik bir faaliyetine rastlanmamıştır.

- Bölgede bir milyondan fazla nüfusa sahip tek büyükşehir belediyesi olan Manisa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yaşlı bireyler ile ilişkili olarak “dezavantajlı kesimlere yönelik sosyal hizmetlerin üretilmesi yoluyla sosyal dayanışmayı güçlendirmek” hedefi olup Manisa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan'da yer verdiği bu projeyi “Manisa Büyükşehir Belediyesi Huzurevi ve Alzheimer Gündüz Bakım Evi” adı altında 2022 yılında tamamlamıştır. Belediyenin ayrıca ihtiyaç sahibi yaşlılara yönelik bazı ekonomik destekler sağladığı da faaliyet raporlarında görülmektedir. Ancak bunlar dışında bölgenin tek büyükşehir belediyesi olarak Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlemiş olduğu sekiz kriter açısından da eksik kaldığı söylenebilir.

- Uşak Belediyesi Stratejik Planı'nda halkın geneline yönelik “kentsel alt ve üst yapının şehircilik ve planlama esasları doğrultusunda vatandaşların en iyi faydalanabileceği şekilde projeler üreterek kentleşmeye katkı sağlamak” hedefi altında yaşlı bireyler ile ilişkili olarak Uşak merkez ve merkeze yakın ilçelerde, öz bakım ihtiyacını karşılayabilen altmış beş yaş ve üzeri muhtaç yaşlıların korunması, fiziksel sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 2022-2024 yıllarını kapsayan Yataklı Yaşlı Konuk Evi ve yaşlılara güzel vakit geçirebilecekleri alanlar oluşturmak amacıyla Vefa Lokali Projesi'nden bahsedilmektedir. Uşak Belediyesi Stratejik Plan'da yer verdiği bu projeyi “Vefa Yaşam Merkezi” adı altında 2022 yılında hayata geçirmiştir. Ayrıca belediye, “Yaşlanıyoruz, Yalnızlaşmıyoruz” Projesi kapsamında yalnız yaşayan yaşlılara evde bakım hizmeti vermektedir. Ancak örneğin belediyenin 2023 yılı Faaliyet Raporu'nda yaşlılara yönelik hiçbir uygulamasının olmadığı görülmektedir. Sonuç itibarıyla Uşak Belediyesi'nin Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlemiş olduğu sekiz kriter açısından da eksik kaldığı ve TR33 Bölgesi'ne dahil olan diğer illere göre yaşlı dostu kent uygulamaları açısından en az faaliyete sahip olan belediye olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, araştırma alanı her ne kadar TR33 Bölgesi ile sınırlı olsa da Türkiye'de bütün kentlerin yaşlı dostu politika ve projelerini geliştirmek ve kent planlaması ilke ve pratiklerine yerleştirmek zorunda olduğu söylenebilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlemiş olduğu sekiz kriterin her biri dikkatle incelenmeli ve tüm başlıkların üzerinde eksiksiz bir şekilde yöneticiler, uzmanlar ve halk bir araya gelerek titizlikle çalışmalıdır. Evde bakım hizmetleri kuşkusuz ki önemli olmakla birlikte özellikle “barınma”, “sivil katılım ve istihdam”, “iletişim ve bilgi”, “dış mekanlar ve binalar” başlıkları açısından bakıldığında örneğin TR33 Bölgesindeki kentler, bir karar alındığında daha rahat uygulanabilmesini sağlayacak bir avantaj olan küçük ölçekli kentler olmasına rağmen bu başlıkların altının boş kaldığı görülmektedir.

Yaşlı dostu faaliyetlerde özellikle vurgulanması gereken iki önemli husus daha mevcuttur. Birincisi, tüm bu uygulamalarda yaşlıların görüşlerinin alınması ve politik karar alma süreçlerine dahil edilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması gerekliliğidir. Bunun için

Kent Konseyleri'nde yaşlılara yönelik çalışma grupları kurulmalı ve etkinleştirilmelidir. Yaşlılara ilişkin bir proje gerçekleştirilecekse Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nde olduğu gibi halk katılımı toplantısı zorunlu tutulabilir. Veyahut o projeye ilişkin bir referandum gerçekleştirilebilir.

İkincisi ise, yaşlıların toplumun diğer kesimlerinden ayrı olarak düşünülmemesi gerekliliğidir. Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun yapılan/yapılacak düzenlemeler yalnızca onlar için değil; daimi/geçici engelli, hamile vb birçok grup için işlevsel olacak, böylece "herkes için dost" bir kent yaratılabilecektir. Bunlar için belki de ulusal bir standart oluşturmak amacı ile ortak bir tasarım rehberi oluşturulabilir. Böylece yerel seçimlerde belediye başkanının değişmesi, kimliği veya ideolojisi önemli olmaksızın yaşlı dostu kent olma yolunda ilerleyen her bir kent aynı standartlarda tasarım ve hizmetlere sahip olabilecektir. Dünya literatüründe ve kent planlamasında son yıllarda kendine yer bulan "yürünebilir kentler", "15 dakikalık kentler", "20 dakikalık kentler" gibi tasarımların hayata geçirilmesi de hem yaşlı bireyler hem herkes için işlevsel olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onay: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

Afyonkarahisar Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. [Online] <https://www.afyon.bel.tr/dokuman/0/7/stratejik-plan-> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları. [Online] <https://www.afyon.bel.tr/dokuman/0/4/faaliyet-raporlari> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Akbayrak, E. ve Aysan, Ü. (2022). Yaşlı Perspektifiyle Yerinde ve Başarılı Yaşlanma, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(55), 399-427.

Anadolu Ajansı (2014). *Bu Kentte "İhtiyarlara Yer Var"*. [Online] <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/bu-kentte-quot-ih-tiyarlara-yer-varquot-/0> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Avşar Arık, I. (2021). Kentte Yaşlanma ve Yaş Dostu Kentler: Eleştirel Bir Değerlendirme, *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 47-63.

Aydın, A. (2021). *Yaşlı Dostu Kent Kriterleri Çerçevesinde New York ve İstanbul Şehirlerinin Karşılaştırması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova.

Buffel, T. and Phillipson, C. (2018). A Manifesto for the Age-friendly Movement: developing a New Urban Agenda, *Journal of Aging & Social Policy*, 30(2), 173-192.

Buffel, T., Phillipson C. and Rémillard-Boilard, S. (2019). Age-friendly Cities and Communities: New Directions for Research and policy, (Eds) D. G., M. E. D.: *Encyclopedia of Gerontology and Population Aging* in (pp.1-10). Switzerland: Springer Nature.

- Büyükgümüş, R. B. (2017). Kentsel Alan Deneyimleri Yaşlı Bireylerin Mekânsal Etkileşim İmkânı: Metropol Hayatı, (Editör) Arun, Ö.: *Krizler ve Yaşlanma: 21. yüzyılda demografik Dönüşümün Yansımaları* içinde (ss. 33-53). Antalya: Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.
- Caner, Ö. C., Gözün, G., Hilwah, A. ve Gökçek, M. (Ed.). (2013). *Yaşlı Dostu Şehirler: Kavramsal Çerçeve ve Örneklerle Değerlendirmeler*. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.
- Cantekin, Ö. F. (2020). Kentsel Yaşam Olanaklarının Yaşlılara Uygunluğuna İlişkin Yaşlı Görüşleri, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 29-40.
- Çifçili, S. (2012). Aktif Yaşlanma: Fiziksel boyut, *The Journal Of Turkish Family Physician*, 3(1), 6-12.
- Dönmez Kara, C. Ö., Yavaş, İ. ve Erdem, A.D. (2022, Ekim). Yaşlı Dostu Kent Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği: Çanakkale İli Örneği [Tam metin bildirisi]. 21. *Çalışma ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi Tam Metin Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 35-67). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları; No. 226.
- Durdubaş, K. (2015). Yaşlı Dostu Kentler İçin Eşitlik ilkesinin Sosyal Politikalar İçin Önemi. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, Bursa.
- Erdem, S. ve Yavuz, C. (2020). Yaşlı Dostu Kentler. (Editör) Deniz S.Ş.: *Yaşlılık Sosyolojisi* içinde (ss. 281-297). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gorman, M., Jones, S. and Turner, J. (2019). Older People, Mobility and Transport in LOWand Middle-income Countries: A Review of the Research, *Sustainability*, 11(21), 6157.
- [https:// unhcr.org/](https://unhcr.org/) [Erişim Tarihi: 15.04.2017].
- <https://www.who.int/activities/creating-age-friendly-cities-and-communities> [Erişim Tarihi: 15.04.2017].
- Karaca, B. G. (2022). *“Herkes İçin Dost Kentler”in Planlanması: Isparta Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Kütahya Belediyesi (2023). Cumhuriyet Mahallesi Kültür Evi Hizmete Açıldı. [Online] <https://www.kutahya.bel.tr/haber.asp?id=6366> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].
- Kütahya Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. Erişim Tarihi: 25 Mart 2024, [Online] <https://www.kutahya.bel.tr/stratejikyonetim.asp?id=1> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].
- Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları. Erişim Tarihi: 25 Mart 2024, [Online] <https://www.kutahya.bel.tr/stratejikyonetim.asp?id=5> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].
- Lui, C. W., Everingham, J. A., Warburton, J., Cuthill, M. and Bartlett, H. (2009). What Makes a Community Age-friendly: A Review of International Literature, *Australasian Journal on Ageing*, 28(3), 116–121. doi: 10.1111/j.1741-6612.2009.00355.x.
- Mandıracıoğlu, A. (2010). Dünyada ve Türkiye’de Yaşlıların Demografik Özellikleri, *Ege Tıp Dergisi*, 49(3), 39-45.
- Manisa Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. [Online] <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1855/Manisa+Buyuksehir+Belediyesi+2020-2024> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].
- Manisa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları. [Online] https://www.manisa.bel.tr/t35_mali-hizmetler-dairesi-baskanligi.aspx?sayfa=icerik&sid=8 [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Özgür, E. M. ve Kılınç, N. (2022). Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklara İlişkin kuramsal Çerçevelerin Gözden Geçirilmesi, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 20(1), 310-337.

Plouffe, L. and Kalache, A. (2010). Towards Global Age-friendly Cities: Determining Urban Features That Promote Active Aging, *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 87(5), 733-739.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023). Kütahya Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü'nde Bakım Hizmeti Alan Engellilerimizle Fidan Dikimi Etkinliği Düzenlendi. [Online] <https://www.aile.gov.tr/kutahya/haberler/kutahya-engelsiz-yasam-bakim-rehabilitasyon-ve-aile-danisma-merkezi-mudurlugu-nde-bakim-hizmeti-alan-engellilerimizle-fidan-dikimi-etkinligi-duzenlendi/> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Akıllı Şehirler Portalı (2025). [Online] <https://www.akillisehirler.gov.tr/proje-envanteri/kutahya-akilli-saat-ve-panik-butonu/> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Tamkoç, B. ve Bilgin, Ö. (2020). Aktif Yaşlanma Bağlamında Yaş Dostu Kent Kavramı, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, "Erişilebilirlik" Özel Sayısı Cilt 2, 211-226.

Tunçer, M. (2017). Kentsel Yaşlanma ve Kent Hakkı: Kadıköy'deki Yaşlıların Kentsel alan Deneyimleri. (Editör) Arun, Ö.: *Krizler ve yaşlanma: 21. yüzyılda demografik dönüşümün yansımaları* içinde (ss. 17-32). Antalya: Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.

Tutal, O. ve Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler: Eskişehir, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1, 1-23.

Tüik. (2023). 2023 İllere Göre Yaşlı Nüfus Oranı [Veri Seti]. [Online] <https://www.tuik.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Uşak Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. [Online] <https://www.usak.bel.tr/dosya/files/stratejikplan/2020-2024stratejikplan.pdf> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Uşak Belediyesi Faaliyet Raporları. [Online] Erişim Tarihi: 25 Mart 2024, <https://www.usak.bel.tr/sayfa/faaliyet-raporlari/> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Uşak Haber. (2022). Uşak Belediyesi'nden Bir Günde İki Açılış Bir Temel Atma Bir Tanıtım Programı. [Online] <https://www.usakhaberajansi.com/genel/usak-belediyesinden-bir-gunde-iki-acilis-bir-temel-atma-bir-h3343.html> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].

Yıldırım, T. ve Karaaslan, A. (2015). Türkiye'deki Refah Devleti Uygulamalarının TR33 Bölgesi Özelinde Değerlendirilmesi, *Kastamonu Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8, 39-56.

Yıldızak, G. B. (2020). *Belediyelerin Yaşlı Dostu kent Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Çanakkale Belediyesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Zafer Kalkınma Ajansı 2014-2023 Bölge Planı (2016). [Online] <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/tr33-bolgesi-bolge-plani-2014-2023/1014> [Erişim Tarihi: 25.04.2024].